שיך לממוד מ' מתני'

מג א מיי' פט"ו מהל' טוען הל' ב ופ"ו מהל' עדות הל' ח סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סימן מו סעיף כ וסימן קמח סעי' ד:

מד ב מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הלכה ה ג"י מ"מ סימן קמז: מה ג מיי' שם הל' ב טוש"ע מ"מ סימן קמז סעי' ג:

מו ד טוש"ע שם סעי"ב:

מז ה מיי' פ"י מהלכות נחלות הלכה ו סמג עשין לו טור ש"ע מ"מ סימן לל סעי' כ:

[גיטין עח. כ"ב כג.]

מח ו מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הל' יא טוש"ע מ"מ סימן קמח סעיף ב:

מט ז ח ט מיי' שם טור ש"ע שם וסעיף ג:

נ י מיי' פ"י מהלכות נחלות הלכה ב סמג עשין לו טור ש"ע מ"מ סי' לפח סעיף ב:

נא כ ל מיי' פי"ח מהל' זכיה הל' כב סמג עשין סג טוש"ע מ"מ סי' רנג סעי' כב [ובכ"מ אלפס ב"ב פ"ע ד' רכג.]:

מ"ל ד"ה דיינא) דלא טענינן ליתמי מזייף הוא אומר רבי דמעינן לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טוען מזייף הוא דלא טענינן ליתמי מזייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי: **ורבנן** סברי לי לייתא לייתא ולי לא מהדרינא שטרא למרייהו. אבל הא לא מצי למימר בחד דאתי מכח חד מזבינא ליה לארבעה דלא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו אלא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

מ"ל דדיינים חותמים. בקוים אע"פ שלא קרא לחוכו שהרי אין מעידין אלא שמטר זה בא לפניהם והעדים הכירו שהיא חתימתן: **לא שנו אלא לאחר.** דוקא נקט מתני' "סימן לאחר" אבל עשאה המוחזק בה סימן לעצמו של לאוכן זה הטורר עליה שמעון מוכר שדה שבגלה לראובן זה הטורר עליו וכשמכר לו סימני המגרים כתב על שדה זו "מיגר פלוני שלי" ולא מיחה לראובן: **מי לאו דעבדי הכי. אם לא שתקתי: למיתסר מודעא.** עומר לעדים בסתר "הוו יודעין שעל שדה זו שאגל זו שאני נוקח אני מערער ומה ששתקתי למה שכתבה במגריה בשמו שאם אני מוחה לא ימכור לי זולת: **מכרן מכרא אים ליה.** ויודיעוהו ושוב לא ימכור לי: **חלם אחד.** מעניית המחריסה על פני כל השדה שמכר הודיתי לו בין שדה זו שאני עורך ובין אותה שמכר ועל אותו חלם כתב "מגר פלוני שלי" וחתמתי על השטר ולא מחיתי: **הב ליה מיהת חלם אחד.** לאחר שהכיר שהיתה אפוטרופוס של יתומים כלתה שהיתה של אביהם הימנו ולא היה לממחזיק זכות בה אלא לפי שעשאה אביהם סימן בשמו של מחזיק א"ל אביי לאפוטרופוס זיל הב למחזיק מיהת חלם אחד: **הוה.** על אותו חלם: **ריבבא דדקלא.** שורת דקלים מורכבין זה על גב זה: **חזרתי ולקחתי הימנו.** לאחר שעשיתיו סימן בשמו: **נאמן.** דהפה שאסר הוא הפה שהתיר דמאחר שיש עדים שהיתה שלו ונגזלה הימנו אין לזה זכות באותו חלם אלא על פיו של זה שעשאה סימן לאחר והרי חזר ואמר לקחתיו: **מתני' ואכדה דרך שדהו.** שהחזיקו בה בעלי השדות שבמגרין: **ילך לו בקרנה.** על כרחם יטול לו דרך לשדהו אבל דרך קלרה יברור לו שלא יבבה ליטול: **גמ' שפיר קאמר אדמון.** דקס"ל כשלרבעת השדות שסביבותיו של אדם אחד הן דממה נפשך אורמיה גביה הוא: **ארבעה בני אדם.** דכל חד וחד מדחי ליה "דרכך לאו גבאי הוא": **וארבעה דאתו מכח חד.** שלקחוה מאיש אחד אחר שהלך זה: **אי שתקת שתקת.** אחוזת גדר כשתקנה הדרך ממני: **הסוא דאמר.** בשעת מיתתו: **היינו מתני'.** דאזלא גבי כל חד וחד ומלי מדחי לה כרבנן: **כל חד וחד מלי מדחי ליה.** של מזרח אומר לו "בגפון דרך שלך ואין לך אלא כלום" וכן כל אחד ואחד: **הכא דקלא גבייהו הוא.** שהרי כל הנכסים היו יחד בשעת לוותה ועל כולם הטיל הדקל ולא פירש לזיהו: **ושבק תרי פלגי דדקלא.** שהיה לו בשותפות ואחר דקלים הרבה היו לו והיתומים היו נותנין לה לאותן שני אלמין שיש טורח בהן יותר: **קרו אינשי כו'.** ועל כרחם ידה על התחתונה שהנכסים בחזקת היתומים וזו אינה באה עליהם אלא מכח הגוזלה: מתני'

אבל הדיינין חותמים אע"פ שלא קראוהו:

עשאה סימן לאחר: אמר אביי לא שנו אלא לאחר אבל לעצמו לא. איבד את זכותו דאמר "אי דלא עבדי ליה הכי לא הוה מזבין לה ניהלי, מאי אית לך למימר איבעי לי למימסר מודעא" *חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה, "דעשאה סימן לאחר" עלער ושביב ואוקים אפוטרופא, אתא אפוטרופוס לקמיה דאביי א"ל "עשאה סימן לאחר" איבד את זכותו אי הוה אבוהון דיתמי קיים הוה טעין ואמר "תלם אחד עשיתי לך" א"ל שפיר קאמרת דאמר ר' יוחנן "אם טען ואמר "תלם אחד עשיתי לך" נאמן, זיל הב ליה מיהת תלם אחד, הוה עלה ריכבא דדיקלי, אמר ליה אי הוה אבוהון דיתמי קיים הוה טעין ואמר "חזרתי ולקחתי ממנו" א"ל שפיר קאמרת דא"ר יוחנן "אם טען ואמר "חזרתי ולקחתי ממנו" נאמן, "אמר אביי "האי מאן דמוקים אפוטרופא, נוקים כי האי דידע לאפוכי בזכותא דיתמי: **מתני'** *מי שהלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו אדמון אומר ילך לו בקצרה וחכמים אומרים יקנה לו דרך במאה מנה או יפרח באויר: **גמ'** מ"ט דרבנן, שפיר קאמר אדמון? אמר רב יהודה אמר רב 'כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחותיה, אי הכי מאי טעמא דאדמון? אמר רבא: "בא ארבעה דאתו מכח ארבעה, וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצי מדחי ליה, כי פליגי 'בחד דאתי מכח ארבעה' - אדמון סבר "מכל מקום דרכא אית לי גבך" ורבנן סברי "אי שתקת שתקת, ואי לא, מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו, הוא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

אבל הדיינין חותמים אע"פ שלא קראוהו: עשאה סימן לאחר: אמר אביי לא שנו אלא לאחר אבל לעצמו לא איבד את זכותו דאמר "אי דלא עבדי ליה הכי לא הוה מזבין לה ניהלי, מאי אית לך למימר איבעי לי למימסר מודעא" חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה, "דעשאה סימן לאחר" עלער ושביב ואוקים אפוטרופא, אתא אפוטרופוס לקמיה דאביי א"ל "עשאה סימן לאחר" איבד את זכותו אי הוה אבוהון דיתמי קיים הוה טעין ואמר "תלם אחד עשיתי לך" א"ל שפיר קאמרת דאמר ר' יוחנן "אם טען ואמר "תלם אחד עשיתי לך" נאמן, זיל הב ליה מיהת תלם אחד, הוה עלה ריכבא דדיקלי, אמר ליה אי הוה אבוהון דיתמי קיים הוה טעין ואמר "חזרתי ולקחתי ממנו" א"ל שפיר קאמרת דא"ר יוחנן "אם טען ואמר "חזרתי ולקחתי ממנו" נאמן, "אמר אביי "האי מאן דמוקים אפוטרופא, נוקים כי האי דידע לאפוכי בזכותא דיתמי: **מתני'** *מי שהלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו אדמון אומר ילך לו בקצרה וחכמים אומרים יקנה לו דרך במאה מנה או יפרח באויר: **גמ'** מ"ט דרבנן, שפיר קאמר אדמון? אמר רב יהודה אמר רב 'כגון שהקיפוה ארבעה בני אדם מארבע רוחותיה, אי הכי מאי טעמא דאדמון? אמר רבא: "בא ארבעה דאתו מכח ארבעה, וארבעה דאתו מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצי מדחי ליה, כי פליגי 'בחד דאתי מכח ארבעה' - אדמון סבר "מכל מקום דרכא אית לי גבך" ורבנן סברי "אי שתקת שתקת, ואי לא, מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו, הוא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

[נקמן קי. כ"ב כח: לה: לט. מרכין עח.]

* תתני דאי דאבדה את נכותו - ולא חוזין ליעדון

מ"ל ד"ה דיינא) דלא טענינן ליתמי מזייף הוא אומר רבי דמעינן לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טוען מזייף הוא דלא טענינן ליתמי מזייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי: **ורבנן** סברי לי לייתא לייתא ולי לא מהדרינא שטרא למרייהו. אבל הא לא מצי למימר בחד דאתי מכח חד מזבינא ליה לארבעה דלא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו אלא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

[גיטין עח. כ"ב כג.]

מח ו מיי' פט"ו מהל' טוען ונטען הל' יא טוש"ע מ"מ סימן קמח סעיף ב:

מט ז ח ט מיי' שם טור ש"ע שם וסעיף ג:

נ י מיי' פ"י מהלכות נחלות הלכה ב סמג עשין לו טור ש"ע מ"מ סי' לפח סעיף ב:

נא כ ל מיי' פי"ח מהל' זכיה הל' כב סמג עשין סג טוש"ע מ"מ סי' רנג סעי' כב [ובכ"מ אלפס ב"ב פ"ע ד' רכג.]:

מ"ל ד"ה דיינא) דלא טענינן ליתמי מזייף הוא אומר רבי דמעינן לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טוען מזייף הוא דלא טענינן ליתמי מזייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי: **ורבנן** סברי לי לייתא לייתא ולי לא מהדרינא שטרא למרייהו. אבל הא לא מצי למימר בחד דאתי מכח חד מזבינא ליה לארבעה דלא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו אלא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

תוספות רי"ד

ראובן היה אחד מג' הדיינין וחתם שם לא אבד את זכותו שאין הדיינים צריכים לראות מה שכתוב בשטר שלא על מה שכתוב בתוכו מעידים אלא על חתימות העדים והלכך לא אבד את זכותו הוא יכול ליסר בשהמתי דיין על האשרתא לא ראיתי מה שכתוב בשטר שאילו הייתי רואה מיד הייתי מערער ששדה זו היתה שלי והשטר זה בטל הוא ולא הייתי חותם: עשאה סימן וכו' אמר אביי ל"ש אלא לאחר אבל לעצמו לא אבד את זכותו דא"ל אי לאו דעבדי הכי לא הוה מצינא לך (ס"א מיגבין לי) מאי אית לך למימר אי בעי לך למימסר מודעא הברך חברא אית לך. פי' אם זה שמעון מכר השדה האחרת שבצד זו לראובן וכתב לו בסצרים שהיא סמוכה לשדה שלי ועכשיו אומר לו שמעון לראובן אילו היתה שלך היאך שתקת וקבלת זה הימסר אילולי שהודית כי היא שלי ואינה שלך לא אבד בזה ראובן זכותו שהוא אומר לו אם הייתי מערער מיד היית חוזר בך מלמסר לי אותה השדה ולא הייתי יכול לכוף כדי שתמסור לי מפני שהייתי חפץ בקניינך אותה שדה שתקת ולא עשיתי מודעא בפני עדים מתחלה כי זה שאני שותק ומקבל שטר זה לא שאני מודה אלא מפני השדה האחרת שהוא מוכר לי אני שותק עכשיו מפני שאני ירא שמא ינידו העדים הדברים ויגיעו לאוזני ותמנע מלמסר לי. ההוא דעשאה סימן לאחר שכיב ואיקום אפוטרופא אתא לקמיה דאביי א"ל עשאה סימן לאחר אבד את זכותו. א"ל אילו הוה אבוהון דיתמי הוה מעין ואמר תלם אחד עשיתי לו א"ל שפיר קאמרת דא"ר יוחנן אם טען ואמר תלם אחד עשיתי לו א"ל שפיר קאמרת דא"ר יוחנן אם טען ואמר חזרתי ולקחתי ממנו נאמן. פי' מה שהודיתי בתוכו מעידים אלא על החתימות העדים והלכך לא אבד את זכותו הוא יכול ליסר בשהמתי דיין על האשרתא לא ראיתי מה שכתוב בשטר שאילו הייתי רואה מיד הייתי מערער ששדה זו היתה שלי והשטר זה בטל הוא ולא הייתי חותם: עשאה סימן וכו' אמר אביי ל"ש אלא לאחר אבל לעצמו לא אבד את זכותו דא"ל אי לאו דעבדי הכי לא הוה מצינא לך (ס"א מיגבין לי) מאי אית לך למימר אי בעי לך למימסר מודעא הברך חברא אית לך. פי' אם זה שמעון מכר השדה האחרת שבצד זו לראובן וכתב לו בסצרים שהיא סמוכה לשדה שלי ועכשיו אומר לו שמעון לראובן אילו היתה שלך היאך שתקת וקבלת זה הימסר אילולי שהודית כי היא שלי ואינה שלך לא אבד בזה ראובן זכותו שהוא אומר לו אם הייתי מערער מיד היית חוזר בך מלמסר לי אותה השדה ולא הייתי יכול לכוף כדי שתמסור לי מפני שהייתי חפץ בקניינך אותה שדה שתקת ולא עשיתי מודעא בפני עדים מתחלה כי זה שאני שותק ומקבל שטר זה לא שאני מודה אלא מפני השדה האחרת שהוא מוכר לי אני

מ"ל ד"ה דיינא) דלא טענינן ליתמי מזייף הוא אומר רבי דמעינן לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טוען מזייף הוא דלא טענינן ליתמי מזייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי: **ורבנן** סברי לי לייתא לייתא ולי לא מהדרינא שטרא למרייהו. אבל הא לא מצי למימר בחד דאתי מכח חד מזבינא ליה לארבעה דלא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו אלא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

הגהות הב"ח

(א) תד"ה שעשאה כו' שעשאה סימן כנ"ל ותיבת העולר נמחק: (ב) ד"ה וכגון כו' למייסרו דזכות:

מסורת הש"ס

ב' מעשים ל' דואה לפני מיתה (חלוקת נכסי - דקדים - לבת)

מאבנה

מי שיעדו מוקף מכל הצדדין ויש לו דרך נשר לשדה אלא שנאבד לו

מאבנה

ערות שאחרון האפוטרופוס

מ"ל ד"ה דיינא) דלא טענינן ליתמי מזייף הוא אומר רבי דמעינן לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טוען מזייף הוא דלא טענינן ליתמי מזייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי: **ורבנן** סברי לי לייתא לייתא ולי לא מהדרינא שטרא למרייהו. אבל הא לא מצי למימר בחד דאתי מכח חד מזבינא ליה לארבעה דלא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו אלא דאמר להו "דיקלא לברת" אזול יתמי פלוג לנכסי לא יהבו לה דיקלא, סבר רב יוסף למימר היינו מתניתין א"ל אביי מי דמי הכא כל חד וחד מצי מדחי ליה הכא דיקלא בהדייהו הוא מאי תקנתייהו ליתבו לה דיקלא ויהדרו וליפלגו מרישא: הוא דאמר להו דיקלא לברת שביב ושביק יתרי פלגי דדיקלא יתיב רב אשי וקא קשיא ליה מי קרו אינשי לתרי פלגי דיקלי "דיקלא" או לא? אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא לקרו אינשי לתרי פלגי דיקלי דיקלא: מתני'

וכגון